

Saco studentråds inspel inför kommande översyn av studiestödssystemet

Inledning

Saco studentråd är Sveriges största studentfackliga centralorganisation och utgör student- och framtid rösten inom Saco. Studentrådet arbetar med frågor som rör högre utbildning, arbetsmarknad och välfärd. Vi samlar 120 000 studenter genom våra 17 studentsektioner. Sacoförbundens studentsektioner samlar medlemmar inom nästan alla utbildningar på högskoleorter över hela landet, och allt från högskolenybjörjare till studerande på forskarutbildningen.

I budgetpropositionen för 2025 aviserades att regeringen avser att göra en översyn av studiestödssystemet. Någon större översyn har inte gjorts sen systemet infördes 2001. Detta PM belyser reformer som Saco studentråds hoppas ingår i utredningen.

Säkrad inkomst för längre utbildningar - fler studiemedelsveckor

Studiemedel kan idag ges i 240 veckor, motsvarande 12 terminer. Det innebär att möjligheten för felval är nästan uttraderad för många studerande, särskilt för de som fortsätter till avancerad nivå. För en studerande som läser en kandidat- och en masterexamen är felvalsutrymmet ett år, för vissa ämneslärostudenten är det en termin och för läkarstudenter är utrymmet för felval helt uttraderat sedan förändringen i utbildningen höstterminen 2021.

En rapport från CSN visar att det bara är cirka 1,3% av alla studenter som når taket i studiestödet. Bland dessa är hälften under 28, och de vanligaste utbildningarna är generella examina, läkarprogram, civilingenjörsprogram, läroprogram och juristprogram. Återbetalningsgraden är högre än bland låntagare som helhet. De som fortsatt studera efter att ha nått taket försörjer sig främst genom arbetsinkomst och kapitalinkomster, och en del upplever försörjningen som stressande och osäker.¹ För att studenter ska ha en trygg inkomst i slutet av sin utbildning, och då flertalet utbildningar förlängts genom Bologna processen är en förlängning av antalet studiemedelsveckor befogad.

---

¹ CSN (2020) *Att nå taket för studiestödet – Vilka använder alla veckor med studiemedel på eftergymnasial nivå?*, Rapport 2020:4

Alternativ lösning: Examenslån

Saco studentråd har ett förslag för att studenter på längre utbildningar som nått taket i studiestödet ska kunna slutföra sin utbildning med säkrad inkomst, och det är att införa ett examenslån.² Utformningen består av dispens på taket på 240 veckor, med följande begränsningar:

- Dispensen utgörs till 100% av lån.
- Dispensen är endast tillgänglig för avancerade studier. Studenten måste ha slutfört en kandidatexamen (eller högre), eller de första 6 terminerna i ett yrkesexamensprogram, som dennes nuvarande studier bygger vidare på.
- Dispensens maximala längd motsvarar utbildningens längd minus 6 terminer. En masterexamen på 10 terminer skulle då medge högst 4 terminers dispens.

Förslaget skulle främja en mer hållbar studietid för de som annars skulle behöva ägna sig åt extra sysslor vid sidan av fortsättningsstudierna. Samtidigt är risken för olämplig användning liten, tack vare nämnda begränsningar, och förutsättningarna för att examenslånet bli återbetalt vore mycket goda. Den statliga kostnaden för examenslånet vore liten jämfört med de personliga, samhälleliga och statliga förluster som kan undvikas.

Fribelopp som uppmuntrar sommarjobb

Fribeloppet är en begränsning på studerande med CSN:s möjligheter att arbeta. Fribeloppet skickar en viktig signal om att den som studerar på heltid ska ha det som huvudsysselsättning och att den som får förmånliga lån och bidrag från staten för att studera inte ska kunna arbeta heltid vid sidan av studierna. Visst arbete, särskilt kvalificerat arbete som underlättar en senare etablering på arbetsmarknaden, bör tillåtas i systemet. Som det gör idag.

Däremot finns det delar av fribeloppssystemet som inte fungerar. Inkomsten beräknas halvårsvis oberoende av vilka veckor som en har

---

² Saco studentråd (2018), *Ett smartare studiemedel*, https://www.saco.se/globalassets/start/studier/saco-studentrad/rapporter/2018/2018_ett-smarare-studiemedel.pdf

studiemedel, vilket då inkluderar inkomster från arbete under sommaruppehåll. Studenter som arbetar under sommaruppehåll uppvisar ett positivt samband med goda studieresultat.³ Åtta av tio studenter arbetar under sommaren, och en av fem studenter uppger att de skulle arbeta mer under sommaren om de inte var begränsade av fribeloppet.⁴

Större trygghet för studerande föräldrar - förbättra tilläggsbidraget

En av de mest utsatta studiegrupperna är studerande föräldrar. Mer än hälften (6 av 10) skulle inte klara av en oväntad utgift på 12 000kr utan att låna pengar.⁵ För dessa studenter är utgifterna höga och oftast begränsad möjlighet att arbeta vid sidan av studierna. Tilläggsbidraget för heltidsstuderande med ett barn är på 776kr per månad 2025 och är begränsat till en förälder ifall båda studerar.⁶

Saco studentråd föreslår att tilläggsbidraget höjs med 50% och görs möjligt att ta del av för alla studerande föräldrar. Detta ökar tryggheten för en av den mest sårbara gruppen av studenter och gör det möjligt att fokusera på heltidsstudierna.

Färre avhopp - möjliggör deltidssjukskrivning

Studenter som blir sjuka på heltid har idag möjlighet att behålla hela sitt studiemedel utan krav på studieresultat. Sjukdomen behöver vanligtvis styrkas och vara så pass lång att den bedöms ha kunnat påverka studieresultaten. Efter en karenstid på 30 dagar avskrivs också studielånet. Veckorna räknas inte in i de totala veckorna med studiemedel. I SOU 2018:9 föreslogs att studenter skulle få möjlighet att sjukskrivas på 25 procent, 50 procent och 75 procent. Utredningens förslag beräknades påverka cirka 2 300 studenter, som skulle innebära att färre studenter förväntas avbryta sina studier.⁷ Saco studentråd instämmer med utredningens förslag, inte minst för att det skulle underlätta återrehabilitering in i långvariga studier efter sjukdomsfrånvaro.

---

³ IFAU (2017). Student aid, academic achievement and labor market behavior. Working paper 2017:27.

⁴ Akavia, Sveriges Ingenjörer, Naturvetarna (2023) Sveriges studenter måste få jobba mer, Aftonbladet Debatt 2023-06-04

⁵ CSN (2021) Högskolestuderande inkomster och utgifter 2020, Rapport 2021:3

⁶ <https://www.csn.se/bidrag-och-lan/studiestod/tillagg-till-studiestodet/for-studier-med-studiemedel/tillaggsbidrag.html> (Hämtad 25/11-2024)

⁷ SOU 2018:9 *Ökad trygghet för studerande som blir sjuka*, Delbetänkande av Utredningen om tryggare och effektivare studier

Merkostnader för VFU

För utbildningsprogram med verksamhetsförlagd utbildning (VFU), bl.a. läkarprogrammet, lärarprogrammen och socionomprogrammet, sker ibland placering på annan ort än studieorten. Det innebär merkostnader för resor och ibland boende. VFU-utredningen för sjuksköterskeprogrammen (SOU 2024:9) fann att vissa VFU-platser inte utnyttjas delvis pga merkostnader och att det hindrar genomströmningen. Utredningen föreslog bl.a. att nationellt avtal tecknas där merkostnader ersätts.⁸ Möjligheten för alla studenter att få ersättning för merkostnader bör dock finnas. Idag finns möjligheten att få tilläggsån om man fyllt 25 år och har viss tidigare inkomst. Merkostnadslån är också möjligt om man har barn och bor på två orter, och viss ersättning för resekostnader mellan orter.⁹

Kontakt

Titus Fridell
Ordförande
Titus.fridell@saco.se
076-130 93 48

Colin Andersson
Vice ordförande
colin.andersson@saco.se
076-117 26 80

---

⁸ SOU 2024:9 *Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning– långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen*

⁹ <https://www.csn.se/bidrag-och-lan/studiestod/studiemedel.html> (Hämtad 26/11-2024)